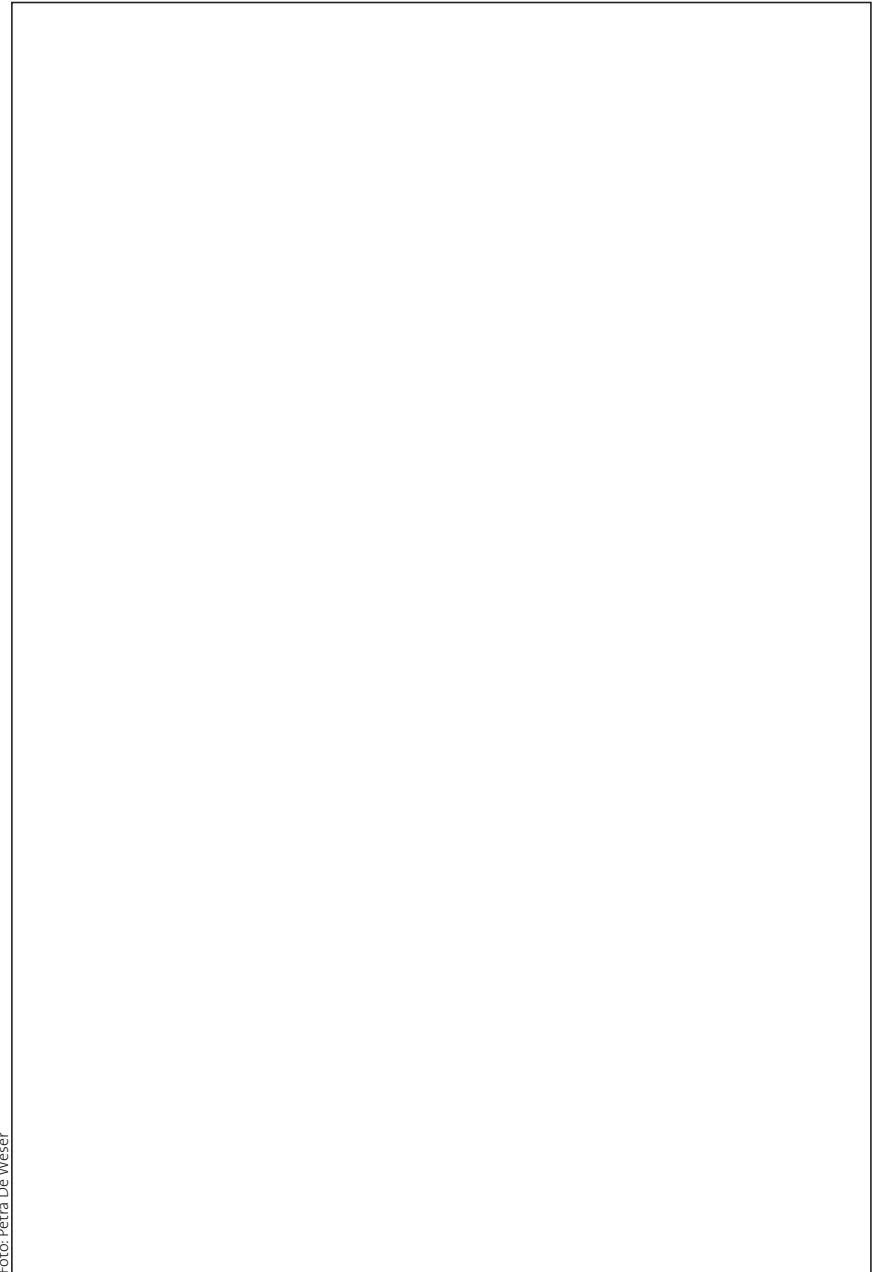

Het Bureau 'Kunst & Antiek'

Dat kunst- en antiekmis-
drijven wereldwijd de
tweede plaats innemen
(na drugs) wat betreft
illegale financiële omzet,
kan velen verbazen. Als
we echter de prijs nagaan
van een aantal topwerken
zoals een Van Gogh of
een Picasso, dan lijkt dit
al evidenter. Om dit speci-
fieke misdrijftype doelge-
richt aan te pakken, werd
in de schoot van de finan-
ciële sectie van de
Gerechtelijke Dienst
Arrondissement Brussel
(GDA) zo'n 13 jaar geleden
het bureau 'Kunst &
Antiek' opgericht.

Foto: Petra De Wésér

Deze Afrikaanse beeldjes werden gebruikt om argeloze kopers op te lichten. Ze werden te koop aangeboden als zijnde authentieke etnische kunst terwijl het in feite om hedendaagse kopieën of om namaak gaat.

BRUSSEL. - Wij hadden een gesprek met de heer Janpiet Callens en met mevrouw

Laurence Massy over de werking en verwezenlijkingen van het bureau 'Kunst en Antiek'.

POL: Hoe is het bureau 'Kunst en Antiek' samengesteld?

Janpiet: "Vandaag bestaat het bureau 'Kunst & Antiek' uit een 7-koppig team onder leiding van commissaris Luc Leemans. Naast de commissaris werken er zes hoofdinspecteurs, allen met een specifieke vorming in de materie. Kenmerkend is ook dat alle leden in hun privé-leven in kunst geïnteresseerd zijn."

"Het bureau 'Kunst & Antiek' ontstond als specialisatie binnen het bureau 'diefstallen' en was in België het eerste in z'n soort. Later kreeg Brussel navolging in andere GDA's zoals o.a. Luik, Antwerpen en Oudenaarde waar kernen werden opgericht die zich op dezelfde problematiek toespitsen."

POL: Wat zijn de voornaamste activiteiten van het bureau?

Laurence: "Het bureau 'Kunst en Antiek' houdt zich bezig met alle misdrijven die ook maar iets met kunst of antiek te maken hebben. Zijn activiteiten gaan van het opsporen van diefstal, vervalsing en namaak, over het optreden tegen heling, oplichting en afpersing, tot het vaststellen van inbreuken op de wet op het auteursrecht en onregelmatigheden m.b.t. successierechten. Ze controleren eveneens antiekhandelaars en veilinghuizen op het bezit van onregelmatig materiaal en malafide praktijken."

"Deze misdrijfsector heeft enkele specifieke kenmerken. Doordat diefstal op bestelling vaak voorkomt, speelt heling in vele gevallen een centrale rol waarbij de heler iemand met grote kennis van zaken kan zijn. Het grootste

deel van de diefstallen doet zich voor bij particulieren en in kerken. Deze gestolen goederen zijn vaak terug te vinden op de zwarte markt, wat amper het geval is bij diefstallen uit musea: deze werken verdwijnen bijna onmiddellijk in privé-collecties van geobseede verzamelaars, om soms pas 2 of 3 generaties later in veilingen op te duiken. Een uitzondering hierop is de opgehelderde diefstal in het Afrikaans Museum van Tervuren, waar alle kunstwerken werden teruggevonden, alle daders werden gevat en tevens aanbevelingen werden gedaan om de beveiliging te optimaliseren."

POL: Is er een verschil waar te nemen in modus operandi tussen oude kunst en hedendaagse?

Janpiet: "Er zijn inderdaad verschillen in misdrijftype naargelang het gaat om oude of hedendaagse kunst. Zo is diefstal eerder kenmerkend voor de oudere werken, terwijl hedendaagse kunst meer 'gebruikt' wordt om te vervalsen, na te maken, wit te wassen, te ontduiken en BTW-carrousels mee op te zetten.

In tegenstelling tot andere soorten diefstal waar men zich hoofdzakelijk richt op het vatten van de dader, zal 'Kunst & Antiek' – indien voor de keuze geplaatst –

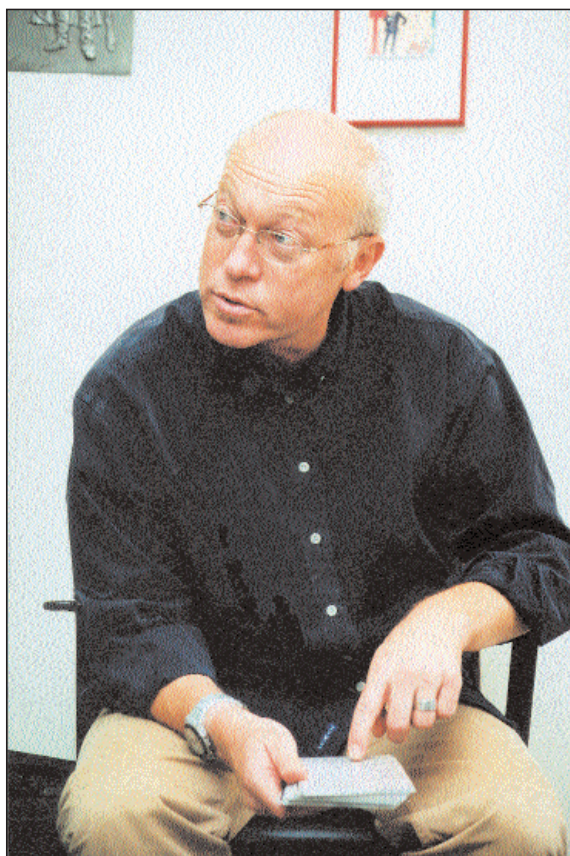

Foto: Petra De Wésér

Janpiet Callens: "Alle kunst- en antiekspeurders bij ons zijn ook in hun privé-leven in kunst geïnteresseerd."

Foto: Chloé Despeyroux

Luc Leemans op zoek naar sporen van vervalsing.

eerder opteren voor de recuperatie van het voorwerp dan voor het vatten van de dader zónder voorwerp.”

POL: Zijn jullie enkel actief op het repressieve vlak?

Laurence: “Neen, het bureau ‘Kunst & Antiek’ speelt eveneens een belangrijke rol op preventief vlak. Het informeert handelaars en privé-personen (b.v. omtrent de conventie van Washington nopens beschermde dieren cf. ivoren kunstvoorwerpen) en raadt ieder-

een aan zijn/haar kunstwerken te laten registreren en fotograferen. Het deelt brochures met foto’s van gestolen voorwerpen uit en verzorgt in een aantal kranten (Het Laatste Nieuws, De Morgen, La Lanterne en Le Soir) de wekelijkse rubriek ‘gestolen voorwerpen ter opsporing door het publiek.’”

“Ook het verlenen van advies aan de gewesten omtrent de bescherming van hun cultuurpatrimonium, past in dit kader.”

POL: Beschikken jullie over aangepast materiaal?

Janpiet: “Het bureau ‘Kunst & Antiek’ van de GDA Brussel is dankzij de inzet van het personeel en de goodwill van de gerechtelijk directeur die de ernst en het belang van het fenomeen inzag, snel uitgegroeid tot een vaste waarde. Het beschikt over een eigen digitaal fototoestel, een scanner en uitgebreide informatie-toepassingen. Daarenboven staat het in verbinding met verschillende databanken, wat een vlotte gegevensuitwisseling mogelijk maakt om korter op de bal te kunnen spelen.

Dat ook vervalsers professioneel bezig zijn, bewijst b.v. de zaak waar de onderzoekers in een gesofisticeerd atelier tussen allereerste vervalsingsmateriaal zonnepanelen en ventilatoren aantreffen teneinde de vernislaag op schilderijen versneld te laten verouderen om zo de schijn te kunnen opwekken dat het een oud werk betrof.”

POL: Wat kan de werking van het bureau nog verbeteren?

Janpiet: “Het juridisch vacuüm waarin men moet te werk gaan en het gebrek aan vakliteratuur maken de zaken er niet gemakkelijker op. Zo is b.v. het nabootsen van een handtekening in tegenstelling tot wat vele mensen denken geen valsheid in geschrifte, maar een inbreuk op de auteurswetgeving. Ook omtrent de gebruikte terminologie heerst onduidelijkheid. Zo staat b.v. “niet-authentiek” voor sommigen gelijk aan “kopie”, voor anderen aan “pastiche”, terwijl voor nog anderen “namaak” of zelfs “toegeschreven aan” geldt.”

Foto: Petra De Weser

Laurence Massy: "Kunst en antiek worden vooral bij particulieren en uit kerken gestolen."

"De oprichting van een groter coördinatie-orgaan lijkt wenselijk om enerzijds deze problemen en onduidelijkheden te vermijden, anderzijds kan het alle diensten die zich met de bestrijding van kunstcriminaliteit bezighouden, overkoepelen en coördineren, om zo nog efficiënter de problematiek aan te pakken." ✓

Anne Beeckman

Foto: Petra De Weser

Bureau 'Kunst & Antiek' kort

Invloed van de euro

Ook de invoering van de Euro laat zich voelen in de kunstwereld. Bij veilinghuizen en antiquairs valt er een toevloed aan aangeboden stukken op te merken evenals een enorme prijsstijging de afgelopen 2 jaar. Het is namelijk zo dat waar banken, notarissen e.a. sinds kort bij het CTIF een meldingsplicht hebben wanneer sommen van meer dan 400.000 BEF worden gestort, de antiquairs door de wetgever over het hoofd werden gezien. Voor mensen met antiek en kunst in hun bezit, dé ideale kans om een hogere prijs voor hun stukken te krijgen bij verkoop. En voor mensen met zwart geld dé ideale kans om ongemerkt hun geld wit te wassen. Volgens het bureau 'Kunst & Antiek' een lacune in de wet die dringend rechtgezet dient te worden.

Er wordt echter na de invoering van de Euro een prijsinstorting verwacht, waardoor er binnen deze kringen aanzienlijke verliezen kunnen worden opgelopen. De opvatting dat kunst en antiek een veilige belegging zouden zijn, is dus allerminst gegrond.

OBJECT ID

OBJECT ID is een internationale standaardnormering die gebruikt wordt voor de beschrijving van kunst, oudheden en antiek. Het maakt als het ware een gestandaardiseerd paspoort voor elk kunstvoorwerp. Centraal staat het fotograferen en het adequaat beschrijven van het voorwerp via een checklist. Het primordiaal belang van foto's voor de opspo-

ring, de identificatie en het terugbezorgen van het gestolen voorwerp werd eerder al benadrukt. Hiermee staat of valt het onderzoek. Registreren en fotograferen van Uw kunstwerken is dus de boodschap. Meer weten?

Contactadres: Cel 'Kunst & Antiek'

Quatre-Brasstraat 13
1000 Brussel Tel: 02/508.75.46
(Commissaris Luc Leemans)

Boek

Wie meer informatie wil, raden wij de lektuur van het volgende boek aan: "Le vol d'œuvres d'art. Une criminalité méconnue" van Laurence Massy, uitgeverij Bruylant, Brussel, 2000, ISBN 2-8027-1349-3.

De diefstal van kunstwerken is lang geen "exotische" soort van misdaad maar past in een vorm van netwerkcriminaliteit, die eveneens de heling en het witwassen van kapitalen omvat. Meer nog dan een - soms pittoreske - beschrijving van de talrijke aspecten van deze misdadervorm, gunt dit boek ons een blik op een soort van criminele mechanismen die nog weinig gekend maar in volle uitbreiding zijn. Het gaat in de eerste plaats om een vorm van economische criminaliteit die teert op een nog onvolledige wetgeving. Het boek biedt ons de gelegenheid het fenomeen van de diefstallen van kunstwerken beter te leren kennen en er de echte draagwijdte van in te schatten. ✓

A.B.